

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 23. oktobra 2014**

„Predhodno odločanje — Direktivi 2003/54/ES in 2003/55/ES — Varstvo potrošnikov — Notranji trg za električno energijo in zemeljski plin — Nacionalna ureditev, ki določa vsebino potrošniških pogodb, za katere velja splošna obveznost oskrbe — Enostranska sprememba cene storitve s strani prodajalca ali ponudnika — Pravočasna obvestitev pred začetkom veljavnosti te spremembe o razlogih in pogojih zanjo ter njenem obsegu“

V združenih zadevah C-359/11 in C-400/11,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ju je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija) z odločbama z dne 18. maja in 29. junija 2011, ki sta na Sodišče prispeli 8. in 28. julija 2011, v postopkih

Alexandra Schulz

proti

Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG,

in

Josef Egbringhoff

proti

Stadtwerke Ahaus GmbH,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, J. Malenovský, M. Safjan (poročevalec), sodnika, A. Prechal in K. Jürimäe, sodnici,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: V. Tourrès, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 27. februarja 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za A. Schulz K. Guggenberger, odvetnik,

* * Jezik postopka: nemščina.

- za J. Egbringhoffa L. Voges-Wallhöfer, odvetnik,
 - za Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG P. Rosin, odvetnik,
 - za Stadtwerke Ahaus GmbH P. Rosin in A. von Graevenitz, odvetnika,
 - za nemško vlado T. Henze in B. Beutler, agenta,
 - za Evropsko komisijo S. Grünheid, O. Beynet, M. Owsiany-Hornung in J. Herkommer, agenti,
- po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 8. maja 2014
- izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 3(5) Direktive 2003/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 96/92/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 12, zvezek 2, str. 211) in Priloge A, točki (b) in (c), k tej direktivi ter člena 3(3) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2003/55/ES z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 98/30/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 12, zvezek 2, str. 230) in Priloge A, točki (b) in (c), k tej direktivi.
- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov, in sicer, prvič, med A. Schulz in podjetjem Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG (v nadaljevanju: TWS) ter, drugič, med J. Egbringhoffom in občinskim podjetjem Stadtwerke Ahaus GmbH (v nadaljevanju: SA), glede tega, da sta podjetji TWS in SA v potrošniških pogodbah, za katere velja splošna obveznost oskrbe, uporabili domnevno nezakonite pogoje.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13/EGS

- 3 Člen 1 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288) določa:
 - „1. Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.
 - 2. Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah ali načelih mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, zlasti na področju prometa.“

Direktiva 2003/54

4 V uvodnih izjavah 24 in 26 Direktive 2003/54 je navedeno:

„(24) Države članice bi morale gospodinjskim odjemalcem [...] zagotoviti pravico do oskrbe z električno energijo določene kakovosti po jasno primerljivi, pregledni in primerni ceni. Da bi ohranili visoke standarde javnih storitev v Skupnosti, je treba Komisijo redno obveščati o vseh ukrepih, ki jih države članice sprejmejo za uresničitev ciljev te direktive. [...]

[...]

(26) Spoštovanje obveznosti javnih storitev je osnovna zahteva te direktive. Pomembno je, da Direktiva določa skupne minimalne standarde, ki jih spoštujejo vse države članice, pri čemer so upoštevani cilji glede zaščite odjemalcev, zanesljivosti oskrbe [...] in enakovrednih ravni konkurenčnosti v vseh državah članicah. Pomembno je, da je mogoče obveznost javnih storitev razlagati na nacionalni osnovi in pri tem upoštevati nacionalne okoliščine ter zakonodajo Skupnosti.“

5 Člen 3 Direktive 2003/54 določa:

„[...]

2. Ob popolnem upoštevanju ustreznih določb Pogodbe [...] lahko države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem, ki delujejo v elektroenergetskem sektorju, obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na varnost, skupaj z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno oskrbe [...]. Take obveznosti morajo biti jasno določene, pregledne, nediskriminatorne in preverljive [...].

3. Države članice zagotovijo, da vsi gospodinjski odjemalci [...] uživajo univerzalne storitve, to je pravico do oskrbe na njihovem območju z električno energijo določene kakovosti po razumnih, lahko in jasno primerljivih ter preglednih cenah. Da bi države članice zagotovile ponudbo univerzalnih storitev, lahko imenujejo dobavitelja zadnje instance. [...]

[...]

5. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce in poskrbijo zlasti za ustrezne nadzorne ukrepe za zaščito ranljivih odjemalcev, skupaj z ustreznimi ukrepi, ki pomagajo preprečiti njihov odklop. V tej zvezi lahko sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito končnih odjemalcev v odmaknjenih območjih. Zagotoviti morajo visoko raven varstva potrošnikov, zlasti glede preglednosti splošnih pogodbenih pogojev, splošnih informacij in mehanizmov za reševanje sporov. Države članice morajo upravičenim odjemalcem zagotoviti dejansko možnost zamenjave dobavitelja. Vsaj kar zadeva gospodinjske odjemalce, morajo ti ukrepi vključevati tudi ukrepe, navedene v Prilogi A.

[...]“

6 V Prilogi A k Direktivi 2003/54, ki se nanaša na ukrepe za varstvo potrošnikov, je določeno:

„Brez poseganja v pravila Skupnosti o varstvu potrošnikov, zlasti v Direktivo 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta [z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 319)] in Direktivo [...] 93/13 [...], je namen ukrepov iz člena 3 zagotoviti odjemalcem:

[...]

- (b) pravočasen prejem obvestila o kakršnikoli nameravani spremembi pogodbenih pogojev in hkrati s prejemom tega obvestila tudi obvestila o pravici do odpovedi. Izvajalci storitev morajo svoje naročnike neposredno in pravočasno obvestiti o vsakršnem povečanju stroškov najkasneje eno običajno obračunsko obdobje potem, ko povečanje začne veljati. Države članice morajo potrošnikom zagotoviti možnost odstopa od pogodb, če le-ti ne sprejmejo novih pogojev, o katerih jih obvesti njihov izvajalec elektroenergetskih storitev;
- (c) pregledne informacije o veljavnih cenah in tarifah ter o splošnih veljavnih pogojih v zvezi z dostopom in uporabo elektroenergetskih storitev; informacije o veljavnih cenah in tarifah ter splošnih veljavnih pogojih v zvezi z dostopom in uporabo teh storitev;

[...]“

Direktiva 2003/55

7 V uvodnih izjavah 26 in 27 Direktive 2003/55 je navedeno:

- (26) Da bi ohranile visoka merila javnih storitev v Skupnosti, morajo države članice Komisijo redno obveščati o vseh sprejetih ukrepih za uresničitev ciljev te direktive. [...]

Države članice bi morale odjemalcem zagotoviti, da bodo ob priključitvi na plinski sistem obveščeni o svojih pravicah do oskrbe z zemeljskim plinom določene kakovosti po primernih cenah. [...]

- (27) Spoštovanje obveznosti javnih storitev je osnovna zahteva te direktive, in pomembno je, da direktiva določa skupne minimalne standarde, ki jih spoštujejo vse države članice, pri čemer so upoštevani cilji glede zaščite odjemalcev, zanesljivosti oskrbe [...] in enakovrednih ravni konkurenčnosti v vseh državah članicah. Pomembno je, da je mogoče obveznosti javnih storitev razlagati na nacionalni osnovi in pri tem upoštevati nacionalne okoliščine ter zakonodajo Skupnosti.“

8 Člen 3 Direktive 2003/55 določa:

„[...]“

2. Ob popolnem upoštevanju ustreznih določb Pogodbe [...] lahko države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem, ki delujejo v plinskem sektorju, obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na varnost, skupaj z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno oskrbe [...]. Take obveznosti morajo biti jasno določene, pregledne, nepristranske in preverljive [...].

3. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce in zagotovijo visoko raven varstva potrošnikov in poskrbijo zlasti za ustrezne nadzorne ukrepe za zaščito ranljivih odjemalcev, skupaj z ustreznimi ukrepi, ki pomagajo preprečiti njihov odklop. V tej zvezi lahko sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito odjemalcev, ki so priključeni na plinsko omrežje v odmaknjenih območjih. Države članice lahko imenujejo zasilnega dobavitelja odjemalcem, ki so priključeni na plinsko omrežje. Zagotoviti morajo visoko raven varstva potrošnikov, zlasti glede preglednosti splošnih pogodbenih pogojev, splošnih informacij in mehanizmov za reševanje sporov. Države članice morajo upravičenim odjemalcem zagotoviti dejansko možnost zamenjave dobavitelja. Vsaj kar zadeva gospodinjske odjemalce, morajo ti ukrepi vključevati tudi ukrepe, navedene v Prilogi A.

[...]“

9 V Prilogi A k Direktivi 2003/55, ki se nanaša na ukrepe za varstvo potrošnikov, je določeno:

„Ne da bi to posegalo v pravila Skupnosti o varstvu potrošnikov, zlasti v Direktivo [...] 97/7 [...] in Direktivo [...] 93/13 [...], je namen ukrepov iz člena 3 zagotoviti odjemalcem:

[...]

(b) pravočasen prejem obvestila o kakršnikoli nameravani spremembi pogodbenih pogojev in hkrati s prejemom takšnega obvestila tudi obvestila o pravici do odpovedi. Izvajalci storitev morajo svoje naročnike neposredno in pravočasno obvestiti o vsakršnem povečanju stroškov najpozneje eno običajno obračunsko obdobje potem, ko povečanje začne veljati. Države članice morajo potrošnikom zagotoviti možnost odstopa od pogodb, če le-ti ne sprejmejo novih pogojev, o katerih jih obvesti njihov dobavitelj plina;

(c) pregledne informacije o veljavnih cenah in tarifah ter splošnih veljavnih pogojih v zvezi z dostopom in uporabo teh storitev;

[...]“

Nemško pravo

10 Člen 36(1) zakona o energetske gospodarstvu (Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz)) z dne 7. julija 2005 (BGBl. 2005 I, str. 1970, v nadaljevanju: EnWG) določa:

„Podjetja za oskrbo z energijo morajo za območja v distribucijskih omrežjih, na katerih zagotavljajo osnovno dobavo gospodinjskim odjemalcem, javno predstaviti pogoje in splošne cene za nizkonapetostno ali nizkotlačno oskrbo in jih objaviti na spletu ter gospodinjske odjemalce oskrbovati po teh pogojih in cenah [...].“

11 Člen 39 EnWG določa:

„1. Zvezno ministrstvo [...] lahko [...] z uredbo uravnava [...] določanje splošnih cen osnovnih dobaviteljev [...]. Poleg tega lahko sprejema določbe o vsebini in strukturi splošnih cen ter ureja tarifne pravice in obveznosti dobaviteljev električne energije in njihovih odjemalcev.

2. Ministrstvo [...] lahko [...] z uredbo ustrezno opredeli [...] splošne pogoje za nizkonapetostno ali nizkotlačno dobavo energije gospodinjskim odjemalcem v okviru osnovne ali nadomestne dobave in s tem enotno opredeli določbe pogodb, sprejme predpise o sklenitvi, predmetu in prenehanju pogodb ter določi pravice in obveznosti sopogodbentikov. Pri tem je treba ustrezno upoštevati interese obeh strank. Prvi in drugi stavek se po analogiji uporabljata za pogoje javnopravnih pogodb o oskrbi, razen za ureditev upravnega postopka.“

12 Uredba o splošnih pogojih za oskrbo tarifnih odjemalcev z zemeljskim plinom (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden) z dne 21. junija 1979 (BGBl. 1979 I, str. 676, v nadaljevanju: AVBGasV), ki se uporablja za spor o glavni stvari v zadevi C-359/11, je bila razveljavljena z uredbo o splošnih pogojih za osnovno oskrbo gospodinjskih odjemalcev in nadomestno oskrbo z zemeljskim plinom iz nizkotlačnega omrežja (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Gas aus dem Niederdrucknetz) z dne 26. oktobra 2006 (BGBl. 2006 I, str. 2396).

13 Člen 1(1) in (2) AVBGasV je določal:

„(1) Splošni pogoji, po katerih morajo podjetja za oskrbo z zemeljskim plinom [...] vsakogar priključiti na distribucijsko omrežje in zagotavljati oskrbo po splošnih tarifnih cenah, so določeni v členih od 2 do 34 te uredbe. Ti pogoji so sestavni del pogodbe o dobavi.

(2) Odjemalec v smislu te uredbe je tarifni odjemalec.“

14 Člen 4(1) in (2) AVBGasV je določal:

„(1) Podjetje za oskrbo z zemeljskim plinom zagotavlja dobavo zemeljskega plina po vsakokratnih splošnih tarifah in pogojih. Kurilna vrednost v razponu, ki izhaja iz razmerij proizvodnje in nabave podjetja, ter statični tlak plina, ki je upošteven za oskrbo odjemalca, se določata v skladu s splošnimi tarifami.

(2) Spremembe splošnih tarif in pogojev začnejo učinkovati šele po uradni objavi.

[...]“

15 Člen 32(1) in (2) AVBGasV je določal:

„(1) Pogodbena razmerje traja neprekinjeno, dokler ga ena od obeh strank ne odpove z enomesečnim odpovednim rokom s koncem koledarskega meseca [...].

(2) Če se spremenijo splošne tarife ali če podjetje za oskrbo z zemeljskim plinom v okviru te uredbe spremeni splošne pogoje, lahko odjemalec pogodbo odpove z dvotedenskim odpovednim rokom s koncem koledarskega meseca, ki sledi uradni objavi.

[...]“

16 Uredba o splošnih pogojih za dobavo električne energije tarifnim odjemalcem (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Elektrizitätsversorgung von Tarifkunden) z dne 21. junija 1979 (BGBl. 1979 I, str. 684, v nadaljevanju: AVBEltV) je bila razveljavljena z uredbo o splošnih pogojih za osnovno oskrbo gospodinskih odjemalcev in nadomestno oskrbo z električno energijo iz nizkonapetostnega omrežja (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Elektrizität aus dem Niederspannungsnetz, Stromgrundversorgungsverordnung) z dne 26. oktobra 2006 (BGBl. 2006 I, str. 2391, v nadaljevanju: StromGVV).

17 Člen 1(1) in (2) AVBEltV je določal:

„(1) Splošni pogoji, po katerih morajo dobavitelji električne energije [...] odjemalce priključiti na omrežje in zagotavljati nizkonapetostno dobavo po splošnih tarifnih cenah, so določeni v členih od 2 do 34 te uredbe. Ti pogoji so sestavni del pogodbe o dobavi.

(2) Odjemalec v smislu te uredbe je tarifni odjemalec.“

18 Člen 4(1) in (2) AVBEltV je določal:

„(1) Dobavitelj električne energije po vsakokratnih splošnih tarifah in pogojih zagotavlja dobavo:

toka [...]

(2) Spremembe splošnih tarif in pogojev začnejo učinkovati šele po uradni objavi.“

19 Člen 32(1) in (2) AVBEltV je določal:

„(1) Pogodbeno razmerje traja neprekinjeno, dokler ga ena od obeh strank ne odpove z enomesečnim odpovednim rokom s koncem koledarskega meseca [...].

(2) Če se spremenijo splošne tarife ali če dobavitelj električne energije v okviru te uredbe spremeni splošne pogoje, lahko odjemalec pogodbo odpove z dvotedenskim odpovednim rokom s koncem koledarskega meseca, ki sledi uradni objavi.“

20 Člen 1(1) StromGVV določa:

„Ta uredba določa splošne pogoje, po katerih morajo dobavitelji električne energije v okviru osnovne dobave v skladu s členom 36(1) EnWG po splošnih cenah oskrbovati gospodinjske odjemalce z električno energijo nizke napetosti. Določbe te uredbe so sestavni del pogodbe o osnovni dobavi med osnovnimi dobavitelji in gospodinjskimi odjemalci [...].“

21 Člen 5(2) in (3) StromGVV določa:

„(2) Spremembe splošnih cen in dodatnih pogojev začnejo učinkovati z vsakokratnim začetkom meseca in šele po uradni objavi, ki mora biti opravljena vsaj šest tednov pred datumom, določenim za navedene spremembe. Ob uradni objavi mora osnovni dobavitelj odjemalca pisno obvestiti o nameravanih spremembah in te objaviti na svoji spletni strani.

(3) Spremembe splošnih cen in dodatnih pogojev ne veljajo za odjemalca, ki v primeru, da v rokih odpove pogodbo, sklenjeno z osnovnim dobaviteljem, dokaže, da je bila sprememba dobavitelja začeta s sklenitvijo ustrezne pogodbe v roku enega meseca po prejemu odpovedi.“

Spora o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

Zadeva C-359/11

22 A. Schulz se je leta 1990 ob nakupu zemljišča od združenja občin v prodajni pogodbi zavezala, da bo zemeljski plin glavni energetske vir za nepremičnine, ki bodo zgrajene na tem zemljišču, in da bo vse njene potrebe po plinu za ogrevanje prostorov in toplo vodo zadovoljevalo občinsko podjetje v Weingartnu (Nemčija).

23 A. Schulz in občinsko podjetje v Weingartnu sta leta 1991 sklenila pogodbo o dobavi plina. Podjetje TWS, dobavitelj zemeljskega plina, ki opravlja naloge tega občinskega podjetja, je navedeni plin A. Schulz dobavljalo kot tarifni odjemalki.

24 V skladu s členom 1(1) AVBGasV so bili splošni pogoji pogodb o dobavi plina, določeni s to uredbo, neposredno vključeni v zadevno pogodbo.

25 Navedena ureditev je dobavitelju omogočala enostransko spreminjanje cene plina, ne da bi moral navesti razlog in pogoje za tako spremembo ter njen obseg, vendar ob zagotavljanju, da so odjemalci obveščeni o kakršnem koli povišanju tarif in da lahko po potrebi pogodbo odpovejo.

26 V obdobju od 1. januarja 2005 do 1. januarja 2007 je podjetje TWS cene plina povišalo štirikrat. A. Schulz je letne obračune za leta od 2005 do 2007 izpodbijala, ker je menila, da so bila navedena povišanja pretirana.

- 27 Amtsgericht, pri katerem je podjetje TWS vložilo tožbo, s katero je od A. Schulz zahtevalo izplačilo zneskov, dolgovanih iz naslova navedenih obračunov, je A. Schulz naložilo plačilo zneska 2 733,12 EUR, povečanega za zamudne obresti in stroške.
- 28 A. Schulz s pritožbo ni uspela in je pri predložitvenem sodišču vložila zahtevo za revizijo.
- 29 Ker je Bundesgerichtshof menilo, da je rešitev spora o glavni stvari odvisna od razlage določb Direktive 2003/55, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 3(3) Direktive 2003/55 [v povezavi s Prilogo A, točki (b) in/ali (c), k tej direktivi] razlagati tako, da nacionalni predpis o spremembah cen v pogodbah o dobavi zemeljskega plina, sklenjenih z gospodinjskimi odjemalci, v zvezi s katerimi velja obveznost splošne oskrbe (tarifni odjemalci), izpolnjuje zahteve po preglednosti, če sicer v njem niso navedeni razlog, pogoji in obseg spremembe cene, vendar je gotovo, da dobavitelj zemeljskega plina svoje odjemalce pravočasno vnaprej obvesti o vsaki spremembi cene in da lahko odjemalci od pogodbe odstopijo, če ne sprejmejo spremenjenih pogojev, o katerih so bili obveščeni?“

Zadeva C-400/11

- 30 Občinsko podjetje SA dobavlja električno energijo in plin J. Egbringhoffu. V obdobju od leta 2005 do leta 2008 je podjetje SA cene električne energije in plina večkrat povišalo. J. Egbringhoff je letne obračune za leto 2005 izpodbijal, ker je menil, da so bila navedena povišanja nepravilna. S pridržkom tega izpodbijanja je plačal račune za obdobje od leta 2005 do leta 2007.
- 31 J. Egbringhoff je vložil tožbo, s katero je zahteval, naj mu podjetje SA povrne znesek 746,54 EUR z obrestmi in naj se ugotovi, da mora podjetje SA pri izračunu cen električne energije in plina za leto 2008 uporabiti cene, ki so veljale leta 2004.
- 32 Ker J. Egbringhoff na prvi stopnji in na stopnji pritožbe s svojimi predlogi ni uspel, je pri predložitvenem sodišču vložil zahtevo za revizijo.
- 33 Zadnjenavedeno sodišče poudarja, da so bili glede dobave električne energije splošni pogoji potrošniških pogodb v spornem obdobju določeni z AVBEltV in StromGVV ter da so bili v skladu s to ureditvijo vključeni v pogodbe, sklenjene s tarifnimi odjemalci.
- 34 Navedena ureditev je dobavitelju omogočala enostransko spreminjanje cene električne energije, ne da bi moral navesti razlog in pogoje za tako spremembo ter njen obseg, vendar ob zagotavljanju, da so odjemalci obveščeni o kakršnem koli povišanju tarif in da lahko po potrebi odpovejo pogodbo.
- 35 Glede na to, da je Bundesgerichtshof v zadevi C-359/11 Sodišče zaprosilo za razlago Direktive 2003/55, po mnenju tega predložitvenega sodišča zadostuje, da se v zadevi C-400/11 Sodišče zaprosi za razlago Direktive 2003/54. Bundesgerichtshof je zato prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 3(5) Direktive 2003/54 [v povezavi s Prilogo A, točki (b) in/ali (c), k tej direktivi] razlagati tako, da nacionalni predpis o spremembah cen v pogodbah o dobavi električne energije, sklenjenih z gospodinjskimi odjemalci, za katere velja obveznost splošne oskrbe (tarifni odjemalci), izpolnjuje zahteve po preglednosti, če sicer v njem niso navedeni razlog, pogoji in obseg spremembe cene, vendar je gotovo, da dobavitelj električne energije odjemalce pravočasno vnaprej obvesti o vsaki spremembi cene in da lahko odjemalci pogodbo odpovejo, če ne sprejmejo spremenjenih pogojev, o katerih so bili obveščeni?“

Postopek pred Sodiščem

- 36 Predsednik Sodišča je 14. septembra 2011 postopek v zadevah C-359/11 in C-400/11 prekinil do izdaje sodbe v zadevi C-92/11 21. marca 2013.
- 37 Zadevi C-359/11 in C-400/11 sta bili s sklepom Sodišča z dne 7. januarja 2014 združeni za ustni postopek in izdajo sodbe.

Vprašanja za predhodno odločanje

- 38 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(5) Direktive 2003/54 v povezavi s Prilogo A k tej direktivi in člen 3(3) Direktive 2003/55 v povezavi s Prilogo A k tej direktivi razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki določa vsebino potrošniških pogodb o dobavi električne energije in plina, za katere velja splošna obveznost oskrbe, in vključuje možnost spremembe tarife za to dobavo, vendar ne zagotavlja, da so potrošniki pred začetkom veljavnosti te spremembe pravočasno obveščeni o razlogih in pogojih zanjo ter njenem obsegu.
- 39 Najprej je treba poudariti, da je namen navedenih direktiv izboljšati delovanje notranjega trga za električno energijo in plin. Za dobro delovanje konkurence je nujen nediskriminatoren in pregleden dostop do omrežja, ki bo na voljo za primerno ceno in je bistvenega pomena za vzpostavitev notranjega trga z električno energijo in plinom (glej v tem smislu sodbo Sabatauskas in drugi, C-239/07, EU:C:2008:551, točka 31).
- 40 Določbe direktiv 2003/54 in 2003/55 temeljijo na skrbi za varstvo potrošnikov (glej v tem smislu sodbo Enel Produzione, C-242/10, EU:C:2011:861, točke 39, 54 in 56). Ta skrb je tesno povezana tako z liberalizacijo zadevnih trgov kot s ciljem zagotavljanja varnosti nemotene oskrbe z električno energijo in plinom, ki mu ti direktivi prav tako sledita (glej v tem smislu sodbo Essent in drugi, od C-105/12 do C-107/12, EU:C:2013:677, točke od 59 do 65).
- 41 Glede tega člen 3(5) Direktive 2003/54 in člen 3(3) Direktive 2003/55 vsebujeta določbe, ki omogočajo uresničitev cilja iz prejšnje točke.
- 42 Po eni strani iz besedila teh določb izhaja, da države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito končnih odjemalcev in zlasti zagotavljajo primerno zaščito ranljivih potrošnikov, vključno z ukrepi, katerih namen je tem potrošnikom pomagati preprečiti prekinitve v dobavi energije. Za to lahko države članice v skladu s členom 3(3) vsake od teh direktiv imenujejo zasilnega dobavitelja.
- 43 V obravnavanem primeru sta pogodbi o dobavi iz postopkov v glavni stvari v skladu s trditvami nemške vlade v njenih stališčih pogodbi, ki sta jih dobavitelja kot zasilna dobavitelja sklenila z odjemalcema, ki sta za to zaprosila.
- 44 Ker sta bila ta dobavitelja električne energije in plina v okviru obveznosti, določenih z nacionalno ureditvijo, zavezana sklepati pogodbe z odjemalci, ki so za to zaprosili in ki so upravičeni do pogojev, določenih z navedeno ureditvijo, bi bilo treba upoštevati ekonomske interese navedenih dobaviteljev, ker si ne moreta izbrati druge pogodbene stranke in ne moreta po svoji volji odpovedati pogodbe.
- 45 Po drugi strani glede, natančneje, pravic odjemalcev Direktiva 2003/55, kot je bilo v zvezi z njo razsojeno v točki 45 sodbe RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180), države članice v skladu s svojim členom 3(3) zavezuje k zagotovitvi visoke ravni varstva potrošnikov glede preglednosti pogodbenih pogojev. Ta ugotovitev velja tudi za člen 3(5) Direktive 2003/54.

- 46 Poleg tega, da imajo odjemalci pravico odpovedati pogodbo o dobavi, ki je določena v Prilogi A, točka (b), k vsaki od teh direktiv, bi morali imeti tudi pravico izpodbijati spremembo cene dobave.
- 47 V skladu s pogoji iz točk 43 in 44 te sodbe bi morali biti odjemalci, da bi lahko v celoti in dejansko uveljavljali ti pravici in ob popolnem poznavanju položaja sprejeli odločitev o morebitni odpovedi pogodbe ali izpodbijanju cene dobave, pred začetkom veljavnosti te spremembe pravočasno obveščeni o razlogih in pogojih zanjo ter njenem obsegu.
- 48 Zato nacionalna ureditev, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki v teh okoliščinah ne zagotavlja, da bodo informacije iz prejšnje točke pravočasno sporočene gospodinjskemu odjemalcu, ne izpolnjuje zahtev iz direktiv 2003/54 in 2003/55.
- 49 Sodišče je sicer v sodbi RWE Vertrieb (EU:C:2013:180), ki se nanaša na pogodbe o dobavi plina, ki jih urejata direktivi 93/13 in 2003/55, razsodilo, da so informacije o razlogih za spreminjanje stroškov dobave tega plina in njegovem načinu, ki se pred sklenitvijo pogodbe pregledno sporočijo potrošniku, bistvenega pomena.
- 50 Vendar je treba poudariti, da je v zadevi, v kateri je bila izdana sodba RWE Vertrieb (EU:C:2013:180), zadevna obveznost obveščanja pred sklenitvijo pogodbe temeljila tudi na določbah Direktive 93/13.
- 51 V skladu s členom 1 Direktive 93/13 pa določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih.
- 52 Glede na to, da je v obravnavanem primeru vsebina pogodb, ki sta predmet sporov o glavni stvari, določena z nemškimi obveznimi predpisi, se Direktiva 93/13 ne uporabi.
- 53 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na predloženi vprašanji odgovoriti, da je treba člen 3(5) Direktive 2003/54 v povezavi s Prilogo A k tej direktivi in člen 3(3) Direktive 2003/55 v povezavi s Prilogo A k tej direktivi razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki določa vsebino potrošniških pogodb o dobavi električne energije in plina, za katere velja splošna obveznost oskrbe, in vključuje možnost spremembe tarife za to dobavo, vendar ne zagotavlja, da so potrošniki pred začetkom veljavnosti te spremembe pravočasno obveščeni o razlogih in pogojih zanjo ter njenem obsegu.

Omejitev časovnih učinkov te sodbe

- 54 Če zaradi sodbe, ki bo izdana, nacionalna zakonodaja v postopkih v glavni stvari ne bo izpolnjevala zahtev po preglednosti iz direktiv 2003/54 in 2003/55, sta podjetji TWS in SA v pisnih stališčih predlagali, naj se časovni učinki sodbe, ki bo izdana, omejijo tako, da se odložijo za 20 mesecev, da bi se lahko nacionalni zakonodajalec prilagodil posledicam te sodbe. Nemška vlada je Sodišču v pisnih stališčih predlagala, naj presodi, ali bi bilo primerno omejiti časovne učinke navedene sodbe.
- 55 Podjetji TWS in SA sta v utemeljitev tega predloga navedli resne posledice, ki naj bi nastale za celoten sektor dobave električne energije in plina v Nemčiji. Če bi se namreč razsodilo, da so spremembe tarif v nasprotju s pravom Unije, bi morali dobavitelji retroaktivno povrniti zneske, ki so jih več let plačevali potrošniki, kar bi lahko ogrozilo sam obstoj navedenih dobaviteljev in negativno vplivalo na oskrbo nemških potrošnikov z električno energijo in plinom.
- 56 Ti stranki sta dodali, da je bilo, kot je razvidno iz poročila zvezne agencije za omrežja (Bundesnetzagentur) za leto 2012, 4,1 milijona gospodinjskih odjemalcev oskrbovanih s plinom na podlagi zavezujočih določb uredbe z dne 26. oktobra 2006 o splošnih pogojih za osnovno oskrbo

gospodinjskih odjemalcev in nadomestno oskrbo z zemeljskim plinom iz nizekotlačnega omrežja. Iz navedenega poročila naj bi bilo tudi razvidno, da je 40 % od 46 milijonov gospodinjskih odjemalcev oskrbovanih z električno energijo v skladu z obvezno ureditvijo iz StromGVV.

- 57 V zvezi s tem je treba opomniti, da sme Sodišče le izjemoma z uporabo splošnega načela pravne varnosti, ki je neločljivo povezano s pravnim redom Unije, omejiti možnost vseh zadevnih oseb, da bi se sklicevale na določbo, ki jo je razložilo, za izpodbijanje pravnih razmerij, ki so nastala v dobri veri. Za določitev take omejitve morata biti izpolnjena dva bistvena pogoja, in sicer dobra vera zadevnih oseb in nevarnost resnih težav (sodba RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, točka 59 in navedena sodna praksa).
- 58 Natančneje, Sodišče je to rešitev uporabilo le v natančno določenih okoliščinah, ko je obstajalo tveganje hudih ekonomskih posledic zlasti zaradi velikega števila pravnih razmerij, vzpostavljenih v dobri veri na podlagi ureditve, za katero se je štelo, da se veljavno uporablja, ter ko so bili posamezniki in nacionalni organi zaradi objektivne in precejšnje negotovosti glede obsega določb prava Unije spodbujeni k ravnanju, ki ni bilo v skladu s pravom Unije (glej sodbo Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249, točka 110 in navedena sodna praksa).
- 59 Glede nevarnosti resnih težav je treba poudariti, da sta se podjetji TWS in SA v pisnih stališčih sicer sklicevali na statistike zvezne agencije za omrežja za leto 2012, iz katerih je razvidno število odjemalcev, ki so sklenili pogodbe, za katere veljajo splošne obveznosti v zvezi z oskrbo in se nanašajo na varnost, skupaj z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno dobave električne energije in plina, za katere velja nacionalna ureditev v postopkih v glavni stvari.
- 60 Vendar ni bilo dokazano, da bi izpodbijanje pravnih razmerij, ki so povzročila učinke v preteklosti, retroaktivno pretreslo celoten sektor dobave električne energije in plina v Nemčiji.
- 61 Poleg tega je nemška vlada v pisnih stališčih priznala, da ne more oceniti posledic sodbe, ki bo izdana, za podjetja v sektorju dobave električne energije in plina.
- 62 Zato je treba ugotoviti, da ni mogoče šteti, da je dokazan obstoj nevarnosti resnih težav v smislu sodne prakse iz točke 57 te sodbe, ki bi upravičil omejitev časovnih učinkov te sodbe.
- 63 Ker drugo merilo iz točke 57 te sodbe ni izpolnjeno, ni treba preveriti, ali je izpolnjeno merilo v zvezi z dobro vero zadevnih oseb.
- 64 Iz teh ugotovitev izhaja, da časovnih učinkov te sodbe ni treba omejiti.

Stroški

- 65 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 3(5) Direktive 2003/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 96/92/ES v povezavi s Prilogo A k tej direktivi in člen 3(3) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2003/55/ES z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 98/30/ES v povezavi s Prilogo A k tej direktivi je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki določa vsebino potrošniških pogodb o dobavi električne energije in plina, za katere velja splošna obveznost oskrbe, in

vključuje možnost spremembe tarife za to dobavo, vendar ne zagotavlja, da so potrošniki pred začetkom veljavnosti te spremembe pravočasno obveščeni o razlogih in pogojih zanjo ter njenem obsegu.

Podpisi